

BRANNÁ POKOTOVOST STÁTU.

Podle § 57 odst. 1 zák. o obraně státu č. 131/1936 Sb. z. a n., jakmile byla vyhlášena mobilisace branné moci nebo prohlášen válečný stav anebo vypověděna válka, vstupuje stát do branné pohotovosti a to dnem, kdy bylo učiněno některé z právě uvedených opatření.

Vládní vyhláškou ze dne 23. září 1938 č. 183 Sb. z. a n. o vstupu státu do branné pohotovosti vyhlásila vláda republiky Československé podle § 57, odst. 1 a 3 zákona o obraně státu den 23. září 1938, jímž byla nařízena presidentem republiky podle § 23 branného zákona mobilisace, za den vstupu státu Československého do branné pohotovosti.

§ 57, odst. 2 zákona o obraně státu pak stanoví, že stav branné pohotovosti končí dnem, jejž vláda určí.

Vládní vyhláška podle § 57, odst. 2 a 3 zákona o obraně státu o ukončení branné pohotovosti státu vydána nebyla, trvá proto dosud stav branné pohotovosti státu, třebaže k válce nedošlo.

Jsou tedy dosud v účinnosti všechny důsledky vyplývající ze stavu branné pohotovosti státu podle hlavy V. zákona o obraně státu, upravující obranu státu za branné pohotovosti státu.

Po vstupu státu do branné pohotovosti:

1. nastala pracovní povinnost podle § 60 zákona o obraně státu

a) podle odstavce 1 cit. paragrafu a vládního nařízení č. 195/1938 o pracovní povinnosti za branné pohotovosti státu pro osoby zaměstnané v těch oborech práce, kterých je nevyhnutelně třeba, aby byly zamezeny poruchy pravidelného chodu života v státě, zejména v zařízeních na opatrování vody, světla, tepla neb energie pro obecnou potřebu, při výrobě zemědělské, službě zdravotnické, při zabezpečení zásobování předměty spotřeby a p.,

b) ze zákona (§ 60, odst. 2 zákona o obraně státu) pak nastala pracovní povinnost,

aa) pro osoby zaměstnané v registrovaných podnicích (§§ 26 a 27 zákona o obraně státu), jakož i

bb) pro osoby zaměstnané v jiných podnicích důležitých pro obranu státu, jimž byl uložen závazek podle § 98 citovaného zákona;

2. nastaly pro zaměstnance státu a jiných veřejnoprávních korporací, ústavů, fondů, podniků a závodů jim náležejících anebo jimi spravovaných a podniků pro veřejnou dopravu povinnosti uvedené v § 64, odst. 2 až 9 zákona o obraně státu;

3. nastaly pro členy zastupitelských sborů a jiných orgánů (počítajíc v to poradní sbory) veřejnoprávních korporací, ústavů, fondů, podniků a závodů jim náležejících anebo jimi spravovaných, jakož i podniků pro veřejnou dopravu povinnosti, uvedené v § 65, odst. 1 zákona o obraně státu, s ostatními důsledky, uvedenými v dalších odstavcích citovaného paragrafu;

4. mohou býti požadovány osobní úkony podle hlavy V. části 2. oddílu 3 (§§ 66 až 78) zákona o obraně státu;

5. mohou býti uloženy jednotlivým osobám podle potřeby i jiné úkony nebo funkce než podle oddílu cit. za 4., mohou-li býti vykonány vedle běžného povolání (zaměstnání) dotyčné osoby anebo tomuto povolání (zaměstnání) podstatně nepřekážejí, zejména úkony a funkce v zájmu státního hospodaření s věcnými prostředky (soutěžové a podobné úkony) podle § 79 zákona o obraně státu;

6. mohou býti požadovány věcné prostředky podle hlavy V., části 3 (§§ 81 až 99) zákona o obraně státu;

7. může býti uskutečněna hospodářská organizace za branné pohotovosti státu (státně řízené hospodaření s věcnými prostředky) v čele

s nejvyšším úřadem hospodářským a příslušnými ministerstvy, dále mohou vstoupiti v život hospodářské organismy, jich se používá při státním hospodaření s věcnými prostředky. (Hlava V., část 4, zákona o obraně státu, týkající se hospodářské organizace za branné pohotovosti státu);

8. může být i f i n a n č n ě zabezpečeno hospodářství veřejné správy za branné pohotovosti státu podle ustanovení hlavy V., části 5 zákona o obraně státu (§§ 114 a 115);

9. mohou být provedeny doplňky a změny platného p r á v n í h o ř á d u za branné pohotovosti státu podle hlavy V., části 6, zákona o obraně státu (§§ 116 až 137);

10. vláda je podle § 138 odst. 1 zákona o obraně státu zmocněna, aby k úpravě mimořádných poměrů, způsobených stavem branné pohotovosti státu, vydávala tam, kde by jinak bylo třeba zákona, se souhlasem presidenta republiky v l á d n í n a ř í z e n í, při čemž se toto zmocnění podle odst. 2 citovaného paragrafu nevztahuje na úpravu poměrů ústavních.

K 1. Pokud jde o pracovní povinnost pro osoby zaměstnané v oborech práce, uvedených v § 30, odst. 1. zákona o obraně státu, stanovilo vládní nařízení č. 195/1938 Sb. z. a n. o pracovních povinnostech za branné pohotovosti státu v § 1, že pokud tu není pracovní povinnosti již podle ustanovení § 60, odst. 2 zákona o obraně státu, po případě povinnosti zaměstnanců podle § 64 téhož zákona, ukládá se pracovní povinnost až do odvolání:

1. osobám zaměstnaným v podnicích, ústavech a jiných zařízeních vyjmenovaných v §§ 1 a 3 vládního nařízení č. 197/1936 Sb. z. a n. o podnicích důležitých pro obranu státu, při čemž nečiní rozdílu jsou-li tyto podniky provozovány jako živnosti tovární (podle stejných zásad provozních jako živnosti tovární) či nikoli;

2. osobám zaměstnaným:

a) na pilách, ve skladech dříví a podnicích na těžbu dříví, b) v podnicích na výrobu beden a sudů, c) v teplárnách, d) v cihelnách, e) ve vodárnách, plynárnách a elektrárnách, pokud se zřetelem na svou kapacitu nepatří pod ustanovení č. 1., f) v mydlárnách a svíčkárnách, g) při dopravě nákladů neb osob, h) při výrobě zemědělské a chovatelské, ch) v mlékárnách, i) v lékárnách, j) v léčebných a preventivních zařízeních zdravotnických, k) v karantenních, desinfekčních, čistících a spalovacích stanicích (zařízeních), l) v prádelnách a čistírnách, m) v podnicích na těžbu přirozených minerálních vod a solí, n) v tiskárnách všeho druhu, o) v rozhlase, pokud se na zaměstnance v těchto oborech práce nevztahuje ustanovení č. 1.

Podle § 2 vládního nařízení č. 195/1938 Sb. z. a n. pracovní povinnost se vztahuje na všechny zaměstnance v pracovních oborech uvedených v § 1 citovaného vládního nařízení bez ohledu na jejich věk a pohlaví.

Podle ustanovení § 60, odst. 3 zákona o obraně státu je třeba uložení pracovní povinnosti podle ustanovení odst. 1 a 2 citovaného paragrafu v příslušných oborech práce uvésti vhodným způsobem v obecnou známost.

Tomuto zákonnému ustanovení bylo vyhověno vyhláškou ministerstva národní obrany o pracovních povinnostech č. 50.562-VI./4. odděl. 1938 ze dne 29. října 1938, která byla uveřejněna v Úředním listě republiky Československé č. 227 ze dne 2. října 1938.

O obsahu pracovních povinností jedná § 61 zákona o obraně státu.

§ 62 zákona o obraně státu upravuje vliv pracovní povinnosti na pracovní poměr. V tomto paragrafu je důležité ustanovení odst. 1, že pracovní poměr osob vázaných pracovní povinností se řídí, jestliže zákona o obraně státu nestanoví jinak, i nadále platnými předpisy a smlouvami.

Důležité jest také ustanovení odst. 2 shora citovaného paragrafu, že pracovní poměr osob vázaných pracovní povinností může být ukončen jen se svolením příslušného státního dozorního úřadu anebo k jeho příkazu a není-li takového úřadu, se svolením anebo k příkazu okresního úřadu. Pokud jde o podrobnosti, poukazuje se na zákon.

§ 63 zákona o obraně státu upravuje činnost rozhodčích komisí pro úpravu pracovního poměru osob vázaných pracovní povinností.

K 4 a 6. K provedení §§ 66 až 99 zákona o obraně státu bylo vydáno vládní nařízení o osobních úkonech a jiné osobní účasti při obraně státu a o věcných plněních za branné pohotovosti státu č. 185/1938 Sb. z. a n.

O náhradách za osobní úkony a věcná plnění jedná hlava VII., zákona o obraně státu (§§ 145 až 165).

Třeba podotknouti, že za branné pohotovosti státu bylo podle § 91 zákona o obraně státu vydáno vládní nařízení č. 188/1938 Sb. z. a n. o zvláštních zařízeních na vodách, vodních stavbách a jejich příslušenství.

V poslední době bylo vydáno vládní nařízení o náhradách za osobní úkony a věcná plnění ze dne 28. října 1938 č. 262 Sb. z. a n. Důležitá je část II. tohoto nařízení, která obsahuje ustanovení o komisích jednajících o náhradách podle zákona o obraně státu, zejména o jejich příslušnosti.

K 7. Vzhledem k tomu, že nedošlo k válce, neuplatnila se v plné míře hospodářská organizace za branné pohotovosti státu (státní řízené hospodářství s věcnými prostředky).

Podle § 100 zákona o obraně státu byla pokud jde o hospodaření věcnými prostředky vydána vládní nařízení č. 198/1938 a 205/1938 Sb. z. a n., které byly později zrušeny vládními nařízeními č. 229/1938 a 231/1938 Sb. z. a n. Jiné normy v tomto oboru nebyly vydány.

Vládním nařízením č. 197/1938 Sb. z. a n. byl stanoven podle § 104 odst. 2 a § 106 odst. 1 zákona o obraně státu počátek působnosti nejvyššího úřadu hospodářského dnem vyhlášení citovaného nařízení, t. j. dnem 26. září 1938. Vládním nařízením č. 222/1938 byl pak stanoven konec působnosti nejvyššího úřadu hospodářského s účinností dnem vyhlášení citovaného nařízení, t. j. dnem 12. října 1938.

Třeba podotknouti v této souvislosti, že podle § 113 zákona o obraně státu bylo vydáno vládní nařízení č. 248/1938 Sb. z. a n. o celních úlevách při dovozu zboží z vyklizeného území. V § 1 tohoto nařízení se stanoví, že zboží vyrobené ve vyklizeném území, obsazené říší Německou, a z něho dovážené do republiky Československé v rozsahu odpovídajícím dosavadnímu odběru bude až na další při dovozu projednáváno beze cla. Ministr financí může stanovit výjimky z této celní úlevy.

Třeba zmínit se o tom, že podle § 1 opatření stálého výboru, jímž se mění a doplňují některá ustanovení zákona o obraně státu, byl § 100 cit. zákona doplněn novým odstavcem (6), podle něhož NÚH. a jiná ministerstva (§§ 105 a 106) mohou zrušit předpisy jimi podle tohoto paragrafu vydané i mimo dobu branné pohotovosti státu; po zakončení působnosti NÚH. může předpisy jím vydané zrušit vláda. Podle § 2 téhož opatření byl § 104, odst. 2 změněn v ten smysl, že počátek a zakončení působnosti NÚH. stanoví vláda nařízením.

K 8. Podle § 115 odst. 1 písm. c) zákona o obraně státu bylo vydáno vládní nařízení č. 202/1938 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují některá ustanovení o soustavě drobných peněz a o akciové bance cedulové.

Podle § 3 opatření stálého výboru, jímž se mění a doplňují některá ustanovení zákona o obraně státu ze dne 10. listopadu 1938 č. 276 Sb. z. a n. byl § 115 doplněn novým odstavcem (6), podle něhož vláda může nařízení vydaná podle tohoto paragrafu zrušit se souhlasem presidenta republiky i mimo dobu branné pohotovosti státu, při čemž ustanovení odst. 3 a 4 § 115 platí i tu.

K 9. Podle § 116 odst. 4, § 141 odst. 2 a § 197 zákona o obraně státu bylo vydáno vládní nařízení č. 196/1938 Sb. z. a n. o nákladech na nucené odsunutí obyvatelstva, zvířat a jiných věcí.

Podle § 117, odst. 2 zákona o obraně státu bylo vydáno vládní nařízení č. 199/1938 Sb. z. a n., jímž se vydávají zvláštní ustanovení o řízení před soudy. Podle téhož zákonného ustanovení bylo dále vydáno

vládní nařízení č. 210/1938 Sb. z. a n., jímž se vydávají zvláštní ustanovení o řízení u nejvyššího správního soudu, u volebního soudu, jakož i u ústavního soudu, vládní nařízení č. 211/1938 Sb. z. a n., jímž se vydávají zvláštní ustanovení o odkladu exekučního vyklizení bytů a konečně vládní nařízení č. 233/1938 Sb. z. a n. o odkladu exekucí a konkursů vedených proti dlužníkům, kteří mají majetek na území zabraném cizí mocí.

Podle § 118 zákona o obraně státu bylo vydáno vládní nařízení č. 218/1938 Sb. z. a n. o přechodném omezení cizinců a propachtování určitých druhů nemovitostí.

Podle § 137 odst. 2 a 3 zákona o obraně státu bylo vydáno vládní nařízení č. 192 o náležitostech osob konajících za branné pohotovosti státu vojenskou službu, anebo přidělených k vojenským útvarům.

K 10. Podle § 138 zákona o obraně státu byla vydána řada vládních nařízeních k úpravě mimořádných poměrů způsobených stavem branné pohotovosti státu se souhlasem presidenta republiky a po jeho abdikaci s odvoláním na § 60 ústavní listiny.

Jsou to dosud tato nařízení:

- a) vládní nařízení č. 191/1938 Sb. z. a n., jímž se na dobu branné pohotovosti státu upravují některé platové poměry vojenských gázistů z povolání a jiných státních (veřejných) zaměstnanců;
- b) vládní nařízení č. 194/1938 a 209/1938 Sb. z. a n. o omezení cestování do ciziny;
- c) vládní nařízení č. 208/1938 Sb. z. a n., kterýmž se doplňuje zákon č. 240/1924 Sb. z. a n. o příročí k ochraně peněžních ústavů a jejich věřitelů;
- d) vládní nařízení č. 217/1938 Sb. z. a n. o propuštění československých státních občanů německé národnosti z vojenské služby;
- e) vládní nařízení č. 219/1938 Sb. z. a n. o dočasných omezeních v živnostenském a jiném výdělečném podnikání;
- f) vládní nařízení č. 223/1938 Sb. z. a n. o pracovních útvarech;
- g) vládní nařízení č. 228/1938 Sb. z. a n. o mimořádných opatřeních bytové péče;
- h) vládní nařízení č. 232/1938, kterým se obmezuje nakládání s kapitálovými účastmi (bylo zrušeno opatřením Stálého výboru č. 239/1938 Sb. z. a n.),
- ch) vládní nařízení č. 234/1938 Sb. z. a n. o zatímní zprávě opuštěných hospodářských podniků a závodů;
- i) vládní nařízení č. 241/1938 Sb. z. a n. o dni 28. října 1938;
- j) vládní nařízení 242/1938 Sb. z. a n. o dovolené s čekáním důstojníků a rotmistrů z povolání;
- k) vládní nařízení č. 244/1938 Sb. z. a n. o úpravě zaměstnávání osob z území obsazených cizí mocí;
- l) vládní nařízení č. 246/1938 Sb. z. a n. o nárocích osob, zařazených do pracovních útvarů, v oboru zákona č. 221/1920 Sb. z. a n. o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří ve znění právních předpisů jej měnících a doplňujících;
- m) vládní nařízení č. 252/1938 Sb. z. a n. o pomoci motorismu;
- n) vládní nařízení č. 256/1938 Sb. z. a n., jímž se pro brannou pohotovost státu vyhlášenou v roce 1938 upravují některé platové poměry vojenských gázistů, občanských státních zaměstnanců a občanských zaměstnanců jiných veřejnoprávních korporací, konajících činnou službu vojenskou, jako vojenské osoby z počtu mužstva nebo konajících službu ve svém občanském poměru u vojenských útvarů;
- o) vládní nařízení č. 257/1938 Sb. z. a n., kterým se mění zákon č. 52/1938 Sb. z. a n. o pobytu cizinců a vládní nařízení č. 82/1937 Sb. z. a n., jímž se mění a doplňuje zákon č. 39/1928 Sb. z. a n. o ochraně domácího trhu práce.
- p) vládní nařízení č. 265/1938 Sb. z. a n. o dočasných omezeních v živnostenském a jiném výdělečném podnikání;
- r) vládní nařízení č. 266/1938 Sb. z. a n. o sídle kupců (obchodníků), obchodních společností a výdělkových a hospodářských společenstev (družstev);
- s) vládní nařízení č. 269/1938 Sb. z. a n. o organizaci některých ministerstev

Podle § 4 opatření Stálého výboru, kterým se mění a doplňují některá ustanovení zákona o obraně státu, ze dne 10. listopadu 1938 č. 276 Sb. z. a n. byl § 138 zákona o obraně státu doplněn novým odstavcem, podle něhož vláda může nařízení vydaná podle tohoto paragrafu zrušiti se souhlasem presidenta republiky i mimo dobu branné pohotovosti státu, při čemž ustanovení odstavce 3, § 138 platí i tu.

Třeba ještě podotknouti, že i za branné pohotovosti státu platí ustanovení hlavy III. zákona o obraně státu — podniky důležité pro obranu státu — a hlavy IV. — některá další ustanovení o obraně státu — pokud ovšem ustanovení posléze uvedené hlavy nepozbyla významu obsazením některých částí našeho území cizí mocí (§ 34 — opatření v pohraničním pásmu, § 49 — zvláštní ustanovení o právech k nemovitostem v pohraničním pásmu, pak v oboru opevnění a jiných pro obranu státu důležitých míst).

Jiří Cerman:

ÚČINKY PŘERUŠENÍ SPORU PODLE VLÁDNÍHO NAŘÍZENÍ č. 199/1938 Sb. z. a n.

Dne 27. září 1938 vyšlo pod číslem 199 ve Sbírce zákonů a nařízení vládní nařízení ze dne 26. září 1938, jímž vláda použila zmocnění, daného § 117 zákona o obraně státu ze dne 13. května 1936, č. 131 Sb. z. a n., kterýžto předpis mluví o mimořádných poměrech, způsobených brannou pohotovostí, jakožto o podmínce nařizovacího zmocnění vlády. Branná pohotovost byla vyhlášena dnem 23. září 1938 pod č. 183 Sb. z. a n., kteréhožto dne byla vydána příslušná částka Sbírky zákonů a nařízení. Z toho jest patrné, že v době pouhých 3 dnů bylo vypracováno zmíněné vládní nařízení č. 199 Sb. z. a n. Přes to jest toto vládní nařízení, pokud jde o spory civilní, zdařilé a jasné a nezavdá vážnějších pochybností v praksi.

V době demobilisační nebylo by asi již včasné se zabývatí podmínkami, které stanoví naše vládní nařízení pro právní následky v něm uvedené, protože případů jimi krytých již ubývá. Proto obracíme pozornost výlučně k právním následkům, které citované nařízení zavádí a které označuje, pokud jde o civilní spory, přerušením řízení ve sporu (tak §§ 1, 2, 3 cit. nařízení) anebo prostě přerušením sporu (tak § 4) anebo konečně přerušením řízení (§ 5 odst. 2, 3, 4) či jen přerušením (§ 5 odst. 1). Všechny tyto názvy nás vedou na instituci, kterou nazývá civilní soudní řád přerušením řízení (Unterbrechung des Verfahrens) a to důsledně (§§ 155 až 167). Přes terminologickou různost vládního nařízení č. 199/1938 Sb. z. a n., právě uvedenou, nemůžeme souditi, že by se mínilo něco různého, nýbrž jest považovati jistě právní následky uvedené ve vládním nařízení za totožné, byť se nazývaly tak či onak, jenom pokud tomu snad nebrání důvod jiný než terminologický.

Především musíme obrátiti pozornost k tomu, jak se rozlišuje přerušení řízení civilního soudního řádu v panující nauce a tu vidíme, že na jedné straně stojí přerušení, jež nastává ipso facto, na druhé straně pak přerušení, které nastane teprve výrokem soudu, a jež Neumann (str. 785 komentáře z roku 1914) na rozdíl od »Unterbrechung« nazývá »Aussetzung des Verfahrens«. Do první skupiny patří případy §§ 155 až 161 c. ř. s., kdežto do druhé § 162 c. ř. s. a další případy, které ovšem nezařídil civilní soudní řád do kapitoly o přerušení řízení, nýbrž jsou roztroušeny na jiných místech (§§ 152, 190, 191, 545, 601 c. ř. s.). Příbuznost branné pohotovosti se skutkovým základem § 162 c. ř. s. (»válečné doby«) vedla asi k tomu, že obdobně jako citovaný předpis, i vládní nařízení č. 199/1938 Sb. z. a n. zavádí přerušení řízení skupiny druhé, jež tedy nastává pouze výrokem soudu. To plyne